

اندیشیدن پیرامون اندیشیدن

مجموعه‌جستار «نزدیک ایده» حول چه مسئله‌ای شکل گرفته است؟

آیا اندیشیدن

اگر دلمان خواست سکوت کنیم، اگر دوست داشتیم با کسی هم‌کلام شویم، یا حتی دسته جمعی سکوت آلمانی که با نظریه‌ها و تفکراتش درباره تاریخ هنر شناخته می‌شود، اولین کسی است که از این کلمه استفاده کرد. مضمون اصلی این کتاب نیز متأثر از اندیشه‌های همین شخصیت و همین معنا و مفهوم است. منظور وارپوک از آن واژه «فضاهای ذهنی بود، جهان‌های نمادین یا سپهر فرهنگی گسترده‌تری که بر شکل‌گیری افکار افراد جامعه و شیوه درکشان از جهان پیرامون تأثیر می‌گذارند». پس، شاید می‌توانیم بگوییم حضور فیزیکی مادر یک مکان فضایی ذهنی راه به ما هدیه می‌کند، فضایی که در آن می‌توانیم خود واقعی مان باشیم، بدون هیچ‌گونه نقابی؛ می‌توانیم

فکر کنید و منطق همه‌چیز را زیرسؤال ببرید! تفکر جدی! مگر داریم از چه نوع تفکری صحبت می‌کنیم؟ واقعیت این است که صرف فکرکردن اهمیت ندارد. کارولین امکه، در جستاری با عنوان «گوشه امن کافه‌های شلوغ» که در این کتاب آمده است، می‌گوید آنچه اهمیت دارد، تفکر آزاد و مستقل است، تفکری که سازوکارهای سرکوب و انکار در آن جایی ندارند، او مشخصاً می‌نویسد: «اگر می‌خواهیم دریابیم که اندیشیدن در چه فضاهایی رخ می‌دهد، باید همه نهادها و سنت‌هایی را هم که در پی دسته‌بندی، یکدست‌سازی و مهار اندیشیدن مستقل و ستیزه‌جویانه و براندازانه‌اند، بررسی کنیم.» البته این مسیژ مسیری است که به یک هدف غایی می‌رسد و غرض از آن این نیست که زمانی کوتاه یا بلند فقط با فکرکردن بپهوده خرج شود و بطالت و فراغت محض باشد. امکه معتقد است، «مهم این است که این مکان‌ها و نهادها، ضوابط و منطقتشان را زیرسؤال ببریم»، و جلوتر- با بیان دقیق‌تر و جزئی‌تر- می‌گوید باید همه پهنجاری‌ها و ناهنجاری‌ها و الگوهای موجود در جامعه را با یک نگاه انتقادی بررسی کنیم تا ببینیم «این سنت‌ها و مناسک چه چیزی را درباره امتیازها و جایگاه‌های اجتماعی آشکار یا پنهان می‌کنند». او البته به یک نکته جالب دیگر درباره شکل‌گیری این مکان/فضاها هم اشاره می‌کند. امکه بر این باور است که آدم‌ها چنین مکان/فضاهایی را شکل می‌دهند، چون نیازمند این تأمل‌کردن هستند. اما قاعده‌ها و ضابطه‌هایی که آن‌ها را احاطه کرده‌اند، بهشان اجازه این تفکر و تعمق را نمی‌دهند: «مانعت هفته به هفته و قاعده مند تلویزیون از هر تأملی درباره جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، خودش کمابیش نوعی فرم هنری است؛ و به همین سبب فضاهایی جایگزین برای اندیشیدن شکل گرفته‌اند.»

«نزدیک ایده» مجموعه‌ای است درباره مکان‌ها و نامکان‌هایی که در آن‌ها فکر می‌کنیم، گردآورده زیمونه یونگ و یانا مارلنه مادر، که ستاره نوتاج آن مادر، به فارسی برگردانده و نشر «اطراف» در ۱۷۶ صفحه منتشر کرده است. در این کتاب، جستارهایی می‌خوانیم از هانا انگلمایر کاترین پسینگ، بیرته مولف، اسون هانوشک، کارولین امکه، نورال‌اشرنفلد، رباب حیدر، پرنت بوزل، آن کاتین و ماشیه تولو، جستارهایی که یک سر در آشپزخانه دارند و یک سر در زندان.

برای علاقه‌مندان در نظر گرفته شده است که -بر اساس برنامه- نشست تخصصی فیلم ساعت ۱۱ تا ۱۳ یکشنبه (۱۸ شهریور) و نشست تخصصی عکس، ذیل عنوان «تخیل در قنوم‌نژاد»، ساعت ۱۵ تا ۱۷ دوشنبه (۱۹ شهریور)، برگزار می‌شود. جزئیات بیشتر را در جدول می‌توانید ببینید.

سیستان و بلوچستان، قم، گلستان و مازندران) است. مراسم افتتاحیه این جشنواره به‌همراه نمایشگاه عکس، امروز ساعت ۱۵ برگزار می‌شود. فیلم‌های کوتاه نیز روزهای شنبه، یکشنبه و دوشنبه در سه سانس ۱۶ تا ۱۸، ۲۰ تا ۲۲، ۲۱ تا ۲۳، روی پرده می‌روند. در حاشیه، دو نشست تخصصی هم

شصت و نهمین جشنواره منطقه‌ای سینمای جوان (فیلم کوتاه و عکس)، با عنوان «مهروشید»، از ۱۷ تا ۲۰ شهریور به مدت ۴ روز در پردیس سینمایی «ملل» مشهد میزبان هنرمندانی از ۱۰ استان کشور (اصفهان، کرمان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، سمنان،

آغاز به کار جشنواره «مهروشید»

ساعت	تاریخ	۱۷:۰۰ / ۱۰:۰۰	۱۸:۰۰ / ۱۶:۰۰	۲۰:۳۰ / ۱۸:۳۰	۲۳:۳۰ / ۲۱:۳۰
شنبه ۱۳۹۳/۰۹/۱۸	شنبه ۱۳۹۳/۰۹/۱۸	افتتاحیه نمایشگاه عکس ساعت ۱۵:۰۰	۱ سانس انتخاب: محمدجواد طهرانی آذری / داستانی / ۱۹ دقیقه / اصفهان سینمای بی پول: علی عارف نسب / داستانی / ۹ دقیقه / خاوهرد کایو استیل: محمد نوری / داستانی / ۱۲ دقیقه / مشهد توده: ریسب طالب / داستانی / ۹ دقیقه / مشهد آقای انتقام: زهره شعری نجالی / داستانی / ۱۹ دقیقه / اصفهان چای به چایی: جواد نورپور / داستانی / ۱۷ دقیقه / حبیب شهر پایان زنگی: دانیال قاسمیان / پویانمایی / ۲ دقیقه / شیروان آیل پاتو: نسیم مینایی / مستند / ۱۵ دقیقه / مشهد	۲ سانس آخر هفته: آوازه محمدجواد / داستانی / ۱۵ دقیقه / گلستان گلبدین زمان: محید نعلی / داستانی / ۱۵ دقیقه / سمنان سور: غلامرضا رضایی / داستانی / ۲ دقیقه / مشهد مهرمه آواز: آسمان حیدریان / داستانی / ۱۰ دقیقه / بوست پایزله: سعاده انصاری / داستانی / ۱۰ دقیقه / مشهد وین: مصطفی شایان / داستانی / ۲۲ دقیقه / گلستان گلشن: محمدی پورعزیزان / پویانمایی / ۲ دقیقه / گلرمان پارکشت به لوتکا: محسن شیریانی / مستند / ۳۹ دقیقه / راهدان	۳ سانس گروه‌های: مهرداد ولی / داستانی / ۱۵ دقیقه / قم خودسوزیه گلشیریم: محید نوری / داستانی / ۹ دقیقه / گلستان آزادی: محید گلشیری / آذری / ۹ دقیقه / مشهد پد توپسه: آروین گلشیری / داستانی / ۲ دقیقه / مشهد پولتویسند: شیدا باقری / داستانی / ۱۰ دقیقه / اصفهان روشنایی: آروین محمد میری / داستانی / ۱۰ دقیقه / اصفهان گازمان‌پس: مهرداد آذری / داستانی / ۱۹ دقیقه / گلرمان مصلحین کی: فریانه قادری / پویانمایی / ۹ دقیقه / سمنان تیمو: رهاوان پوستانی / مستند / ۲۹ دقیقه / گلرمان
یکشنبه ۱۳۹۳/۰۹/۱۹	یکشنبه ۱۳۹۳/۰۹/۱۹	نشست تخصصی فیلم ساعت ۱۱ الی ۱۳	۳ سانس لنگهان: طاهره فرد، ایلیا صدیقپور / داستانی / ۱۶ دقیقه / چالوس شورهای: علی سمنانی / داستانی / ۳۳ دقیقه / مشهد خوناب: محمد امین طهمانی دافره / داستانی / ۱۹ دقیقه / گلرمان دوشن گشتی: محمد مکرزاده / داستانی / ۱۳ دقیقه / قم زادون: سعاده دعوی / داستانی / ۹ دقیقه / اصفهان نخلانه: سعید ولی زاده / داستانی / ۲ دقیقه / مشهد رگا: برزی دانیال / تجربی / ۵ دقیقه / چالوس خون‌خارپرت: فرح صالحی / مستند / ۲۹ دقیقه / قدس	۴ سانس بازدم: سعید آذری / داستانی / ۱۵ دقیقه / رهنورد رقص آب: آرزو پرواز نوری / داستانی / ۱۵ دقیقه / سمنان بلبلای پرتله: زهرا بودای پناه / داستانی / ۹ دقیقه / گلرمان برق میمون فمگین: مبین فروزنده / داستانی / ۱۳ دقیقه / اصفهان نامهای از یک ناشناس: شیدا امینوار / پویانمایی / ۲ دقیقه / مشهد گلشن: محمدی پورعزیزان / پویانمایی / ۲ دقیقه / اصفهان نخل‌های مردانی: محسن شهزاد / مستند / ۳۹ دقیقه / اصفهان	۵ سانس لوتکا: یونس‌علی شایان / داستانی / ۲ دقیقه / اصفهان پد پوزیورسل: سعیدعلی صبیح / داستانی / ۲۳ دقیقه / مشهد مهرمه: حمیدرضا مصطفوی ناشناس / داستانی / ۱۵ دقیقه / گلرمان فرگشت: سجاد زکاتکی / مستند / ۱۵ دقیقه / مشهد تنگه: مهرداد جلی / داستانی / ۲۹ دقیقه / اصفهان پشتی: محمد جلیل کشمیری / مستند / ۱۶ دقیقه / سمنان
دوشنبه ۱۳۹۳/۰۹/۲۰	دوشنبه ۱۳۹۳/۰۹/۲۰	نشست تخصصی عکس عنوان: "تخیل در قنوم‌نژاد" استاد محمد قربان زاده ساعت ۱۵ الی ۱۷	۵ سانس چون: محمد جعفری / داستانی / ۲۷ دقیقه / مشهد جلوس: محید مصداقت نوری، سجاد طالقیان / داستانی / ۲۳ دقیقه / مشهد چپا: مصطفی آذری / داستانی / ۲ دقیقه / مشهد میانی پلاتیسیم: علی آصفی / تجربی / ۱ دقیقه / تربت حیدریه من شهید حسین عباسی عاشق موج داحصلم: محید تاحمسی احمد فخری / مستند / ۱۵ دقیقه / اصفهان مادی پورسود: عباس جلی / مستند / ۳۹ دقیقه / رفسنجان	۶ سانس سعد: اسماعیل عظیمی / داستانی / ۹ دقیقه / قم جانیله: محید مصداقت نوری، سجاد طالقیان / داستانی / ۲۳ دقیقه / مشهد جاکو و پدلی: سعید میران / داستانی / ۱۳ دقیقه / مرغان گلبدین گلشیریم: رضا قربان گلشنکاهی / داستانی / ۱۹ دقیقه / مشهد توپه: زاده محمدزاده / داستانی / ۱۳ دقیقه / اصفهان گولیا: مرزبان‌پشتی / پویانمایی / ۹ دقیقه / اصفهان مکرز: محمد آذری / مستند / ۲۷ دقیقه / مشهد آخرین خداکاهی: آسمان صوری / مستند / ۱۷ دقیقه / مشهد	۷ سانس دان: محمد صمیم پورپوری / داستانی / ۱۶ دقیقه / ساری تالند: حاتم صبیح عباسی / مستند / ۱۵ دقیقه / گلرمان طالو: سمان پهلوان / داستانی / ۱۰ دقیقه / گلرمان مهرمه: سید علی جانی / داستانی / ۸ دقیقه / مشهد پیکر: سعید علیانی / داستانی / ۱۰ دقیقه / مشهد گلشن گلپتله: زاده و سعید / پویانمایی / ۲ دقیقه / رهنورد پدرو خاتم‌طفت: سمان گلرمان / مستند / ۲۰ دقیقه / اصفهان

آیین پایانی و اهدای جوایز برگزیدگان / محل برگزاری: پردیس سینمایی ملل

۱۸:۳۰ الی ۲۰:۳۰

شنبه
۱۳۹۳

معرفی کتاب «گاو و فلفل (روایت طنز آمیز سفر به هندوستان)» پای درس مارمولک

سفرنامه. به خودی خود جذاب است و درمیان اقلام خواندنی یکی از جذاب‌ترین‌ها؛ حال، اگر این سفرنامه را یک طنزپرداز حرفه‌ای نوشته باشد که اتفاقاً هم سفرهایش نیز همگی اهل شوخی و بگویندند و مقصد سفر نیز یکی از عجیب‌ترین و رنگارنگ‌ترین کشورهای جهان یعنی هند باشد، حاصل کار می‌شود یک کتاب شیرین و خواندنی که می‌توان آن را یک نفس خواند. از خواندن آن لذت برد و در بسیاری از بخش‌های آن از ته دل خندید. در ادامه، ضمن مرور این کتاب، به نقل پاره‌هایی از آن می‌پردازم.

در تابستان ۱۳۹۷، چند طلبه جوان ساکن قم و مشغول به تحصیل در جامعةالمصطفی تصمیم می‌گیرند که برای کسب تجربه تبلیغ بین‌المللی و تقویت زبان انگلیسی به خارج از ایران سفر کنند. در آغاز، مقصدشان اوگانداست که -به قول نویسنده- «از اون کشورهاست که در دوره دکتر احمدی نژاد کشف شد. تا قبل از اون، بهش می‌گفتن حومه کنیا» (ص ۶). اما، پس از رخ دادن چند اتفاق باهمه، مقصدشان تغییر می‌کند و قرار می‌شود که به هندوستان سفر کنند. فصل نخست کتاب شرح آماده‌سازی مقدمات این سفر ۲۱ روزه و -از همه مهم‌تر- تأمین بودجه برای این «مبلغان بدون ارزه (ص ۷) (یادآور «بزشکان بدون مرز») است. همان طوره که در مقدمه عرض کردم، نویسنده که همان راوی ماجراهای این سفر گروهی است، قلم شوخ و طنزی دارد و -به قول خودش- دائم درحال جمع‌آوری سوزه برای طنزپردازی است؛ به عنوان مثال، پیگیری اش برای تأمین بودجه سفر را چنین توصیف می‌کند، «اگر مجنون برای وصال لیلی به اندازه من پیگیر بود، الان پچه پنجمش در راه بود.» (ص ۹) یا درباره دوستش، عارف، که هم سفرش نیز هست، چنین می‌گوید: «کافی است کسی از پیروان دیگاردیان را ببیند، تا به او نفهماند مبانی هستی‌شناختی و معرفت‌شناختی اش مشکل دارد و حقیقت در پیروی از مذهب اثنی‌عشری است، بی‌خیال نمی‌شود.» (ص ۴۶)

این سفر گروهی، بالاخره چند روز مانده به ماه محرم سر می‌گیرد. فصل دوم کتاب شرح ورود به هند، خروج از فرودگاه دهلی و مستقرشدن در محل اقامت است که اتفاقی است در ساختمان مرکزی جامعةالمصطفی، (ص ۲۳) نخستین مواجهه راوی و دوستانش با شهردهلی در فصل سوم کتاب تشریح می‌شود با عنوان جالب «نگارید برگرد».

در این مواجهه، آنچه بیش از همه به چشم می‌آید، کثیفی شهر و چالش همیشگی دوستان مسافر با مقوله پاکی و نجس‌ی است. به قول راوی، «کسی که در فرهنگ ما کثافت به شمار می‌آید، در هندوستان نماینده وزارت بهداشت است.» (ص ۴۲)

در میانه این اوضاع و احوال نامطلوب، راوی سرمای سختی می‌خورد و به اجبار به پزشک مراجعه می‌کند؛ پزشکی که علی‌الظاهر بهداشت را رعایت نکرده است و -مثلاً- از یک تب سنج میله‌ای مشترک برای همه بیماران استفاده می‌کند. راوی چنین می‌گوید: «در دوراهی سختی قرار گرفته بودم؛ اگر مانع معاینه می‌شدم، امکان درمان نبود و اگر معاینه را قبول می‌کردم، باید اجازه ورود میله‌ای آکنده از عفونت دهلی [آفرین به نویسنده بابت ساخت این ترکیب!] را به دهانم می‌دادم. چشمم به اسمش افتاد که روی تکه‌کاغذ سفیدی نوشته شده بود: 'حسن بنی‌هاشم'! البته بیشتر به شیوه معاویه بنی‌امیه رفتار می‌کرد.» (ص ۷۰)

نویسنده سفرنامه باید هم حواسی تیز داشته باشد و هم انشایی روان تا بتواند آنچه را با حواس پنج‌گانه‌اش دریافت می‌کند، به خوانندگان انتقال دهد. این ویژگی تیزحواسی، در کشور رنگ‌ها و بوها و مزه‌ها، خود را بیشتر نشان می‌دهد. به عنوان نمونه، راوی درباره یکی از غذاهایی که در هند خورده است، چنین می‌گوید: «[میزبان] در نهایت هم بریانی آورد، غذای معروف خودشان که ترکیبی بود از برنج، مرغ منجرشده [۱]، ادویه‌های گوناگون و البته فلفل بسیار.» نویسنده که به قول خودش به اندازه رفقایاش «تندستیز» نیست، غذای به شدت تند را تا لقمه آخرش می‌خورد و حتی «استخوان‌های فلفل‌اش را به نیش [می‌کشد]». «بچه‌ها مات و مبهوت مانده بودند. عارف گفت: بهاری! داداش! الب‌ولوجه آدمه یا پوست کروکودیل؟! که با عبارت 'دوغت را بنوش' من به کار خودش مشغول شد.» (ص ۸۱)

در پایان، اجازه دهید این جستار را با نقل دو بخش خواندنی از کتاب تمام کنیم: «[در تاج محل] شروع کردیم به شکار گردشگر و گفت‌وگو با آن‌ها برای یک دانشجوی زبان انگلیسی، هیچ چیز بهتر از گفت‌وگو با مردم بومی نیست. از هم فاصله گرفتیم تا تک‌تک در کمین بنشینیم و در نهایت شکار را باهم قسمت کنیم. اشتباه نشود! آنچه می‌خوانید روایت از بقا نیست، تشنگی دانشجویان زبان به تقویت مهارت مکالمه است.» (صص ۸۵-۸۶)

«هرچه شام خوب بود، خواب بد بود. تا چراغ‌ها را خاموش کردیم و آمدیم بخوابیم، سوپرمارمولکی ترسناک، از روی دیوار و کنار پنکه دیواری، خودش را به نقطه میانی تشک روح... پرتاب کرد، انگار می‌خواست خودکشی کند. اما چند نفر دیگر را تا مرز سکنه برد. با صدای فریاد روح... همه از جا بلند شدیم و چراغ را روشن کردیم. نفری یک دمیایی پلاستیکی دست گرفتیم و در هشت گوشه اتاق مستقر شدیم. مارمولک به هر طرف که می‌آمد چند دانش‌پژوه درس خارج حوزہ بالاپایین می‌پریدند و دمیایی‌ها را به‌طریقت پرتاب می‌کردند. در آخر مارمولک بدبخت که نصف ریز بود و درست ندیدم، ولی به‌نظرم قبل از رفتن سری به نشانه تأسف تکان داد و زیرلب گفت: 'ما که رفتیم، ولی خدایی‌ش این سبک زندگی درست نیست.'» (ص ۱۲۰)

«گاو و فلفل (روایت

طنزآمیز سفر به

هندوستان)»، نوشته

علی بهاری، نشر

کتابستان معرفت،

۱۴۰۳، ۱۶۰ صفحه،

۱۲۰ هزار تومان.

شماره ۱۵

شنبه
۱۷ شهریور ۱۴۰۳
عدد اول ۲۲۲

۱۵

↓

فرهنگ و ادبیات

